

ГАЗЕТА

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

COGNOSCERE. DOCERE. ERUDIRE.

Видається з 1 січня 1817 року

Випуск 9 від 07 липня 2025 року

У дзеркалі освіти, науки, ідей:

КАРАЗІНСЬКИЙ ВІДОБРАЖАЄ МАЙБУТНЄ

КОЛОНКА ПРОРЕКТОРА. РЕЙТИНГИ.

КАРАЗІНСЬКИЙ ЗНОВУ В КОГОРТІ НАЙКРАЩИХ!

Знову разом – і знову з хорошою новиною.

У рейтингу QS World University Rankings 2026 Каразінський університет зберіг друге місце серед українських ЗВО та увійшов до 800 найкращих університетів світу (позиція 781–790). Цьогоріч оцінювалися 8467 університетів зі 106 країн світу, а увійшов до рейтингу – 1501 заклад вищої освіти. Для порівняння, минулого року оцінювалися 5663 університети, а увійшли до рейтингу – 1504.

QS – це не просто рейтинг. Це маркер довіри та якості. Це міжнародне дзеркало, яке щороку показує, наскільки помітним, конкурентним і впливовим залишається університет у глобальній академічній спільноті. І навіть попри війну ми залишаємося помітними. Ми в грі. Ми серед лідерів.

Цей результат не випадковість і не подарунок долі. Це свідчення сили спільноти, яка вміє бути стійкою, відповідальною, рішучою. Це про вміння тримати академічну якість, коли навколо падають ракети, коли частина каразінців в укриттях, а частина – за кордоном.

У сьогоднішньому випуску – розмова про це з проректором з науково-педагогічної роботи Антоном Пантелеймоновим.

– Пане Антоне, що означає для Каразінського потрапляння до 800 найкращих світових університетів?

– Насамперед це міжнародне визнання. QS World University Rankings оцінює університети за шістьма головними критеріями: академічна репутація, працевлаштування випускників, кількість цитувань, міжнародна співпраця, частка іноземних викладачів і студентів, а також співвідношення викладачів до студентів.

Коли університет входить до 800 найкращих, це значить, що його бачать,

цінують і довіряють йому у всьому світі. Це створює нові можливості – від партнерських проєктів до участі в глобальних дослідженнях, від залучення фінансування до зміцнення бренду університету.

– Як вдалось утримати друге місце серед українських ЗВО в умовах війни?

– Це результат системної й

безперервної роботи. Попри всі обмеження, ми показуємо стабільні високі результати, зокрема:

Найкраще в Україні співвідношення викладачів до студентів – це важливо для якості навчального процесу;

Наукові публікації та цитування – наші вчені продовжують працювати, досліджувати, публікуватися в топових виданнях, і це помічають;

КОЛОНКА ПРОРЕКТОРА. РЕЙТИНГИ.

Визнання наших випускників – роботодавці позитивно оцінюють рівень їхньої підготовки.

Ми не зупинилися. Ми адаптувалися. І ми вийшли на новий рівень академічної витривалості.

– Які індикатори рейтингу стали для Каразінського найсильнішими цього року?

– Найкращі результати університет показав у трьох категоріях:

- Співвідношення викладачів до студентів – стабільно високе;
- Ставлення роботодавців до наших випускників – показник довіри;
- Академічна репутація – її формують роками, і війна не змогла її зламати.

Це наші сильні сторони, які ми будемо ще більше розвивати.

– Наскільки складно тримати ці позиції в умовах повномасштабної війни?

– Дуже складно. Війна впливає на всі показники: науку, інфраструктуру, мобільність. Зокрема, для QS важливим є рівень міжнародної залученості, а через безпекову ситуацію залучати іноземних студентів і викладачів майже неможливо.

– Чи враховують рейтинги реалії війни в Україні?

– На жаль, світові рейтинги поки не мають механізмів адаптації до реалій війни. І це серйозний виклик: університет може втратити позиції не через зниження якості, а через об'єктивні обставини, на які не може вплинути.

– Хто долучився до цього результату?

– Успіх – заслуга всієї Каразінської спільноти.

Викладачі, науковці, адміністративні служби, студенти, випускники – кожен доклав зусиль. Кожен викладач, який продовжує читати лекції в укритті. Кожен дослідник, що не припинив працювати. Кожен студент, який навчається попри тривоги, переїзди

й втрати. Кожен співробітник, який тримає систему. І, звісно, випускники, які своїм успіхом підсилюють імідж Каразінського в Україні та за її межами.

Особливо хочеться подякувати тим, хто забезпечує якісну онлайн-освіту, проводить дослідження, залучає партнерів і підтримує мобільність.

Це не просто про рейтинг. Це про вибір залишатися, працювати, творити. Про освіту, яка не здається. Про університет, який вистояв і розвивається.

Ми дякуємо всім, хто з нами. Це наш спільний шлях.

Попереду – ще більше викликів. Але й більше можливостей.

Пишаємося.

Працюємо.

Віримо в перемогу, у силу освіти, у Каразінський.

Ліна ТИМАРСЬКА, Олена БОНДАР.

**КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ –
ДРУГИЙ
СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ
УНІВЕРСИТЕТІВ
781-790
В ГЛОБАЛЬНОМУ МАСШТАБІ**

РЕЙТИНГИ

КАРАЗІНСЬКИЙ – СЕРЕД ДВОХ УКРАЇНСЬКИХ ЗВО, ЩО УВІЙШЛИ ДО ГЛОБАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ U.S. NEWS & WORLD REPORT

17 червня впливова багатопрофільна медіакомпанія U.S. News & World Report опублікувала рейтинг Best Global Universities 2025–2026, який оцінює діяльність університетів з-поміж 100 країн світу. До рейтингу увійшли тільки два українських заклади вищої освіти – Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Global Score 33.9) та Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Global Score 20.0).

USN&WR є лідером серед американських аналітичних видань, який провадить найбільш популярні рейтинги університетів та медичних закладів у США. Також U.S. News перші серед американських видавців, що увійшли у простір глобальних рейтингів і вдало доповнюють аналітику від британських Times Higher Education та QS і китайського Academic Ranking of World Universities.

Глобальний рейтинг Best Global Universities оцінює першочергово такі фактори як дослідницька репутація, кількість та якість академічних публікацій і кількість високоцитованих статей. Він базується на аналізі даних, що отримані від Web of Science Core Collection та InCites Benchmarking & Analytics від Clarivate.

Наш університет вкотре підтвердив свій дослідницький та академічний потенціал. КаразіНСЬКИЙ успішно адаптувався до складних умов війни, утримує свою репутацію як освітній заклад з визнанням у всьому світі рівнем навчання та наукових досліджень.

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

КАРАЗІНЦІ ПРОЙШЛИ СТАЖУВАННЯ У СЛОВАЧЧИНІ ЗА ПРОГРАМОЮ ЕРАЗМУС+

З 24 травня по 10 червня доцент кафедри вищої математики Марина Ревякіна та інженер 1 категорії навчальної лабораторії фізичних лекційних демонстрацій фізичного факультету

Любов Пашенко пройшли стажування в Університеті Павла Йозефа Шафарика (м. Кошице, Словаччина) за програмою Еразмус+.

Метою стажування було ознайомлення з європейським досвідом дистанційного викладання природничих дисциплін, зокрема онлайн-демонстрацій фізичних дослідів.

Стажування проходило у відділі фізики низьких температур. Учасниці відвідали семінари, лабораторії та долучилися до досліджень з вимірювання надпровідності нанорозмірних об'єктів. Провели зустрічі з викладачами та нашими випускниками, які працюють у Словаччині.

Отриманий досвід буде використано для вдосконалення навчання на фізичному факультеті. Дякуємо нашим міжнародним партнерам за підтримку й можливості розвитку!

30 ЧЕРВНЯ 2025 РОКУ КАРАЗІНСЬКОМУ ВІДБУЛОСЯ ТРАДИЦІЙНЕ ЗАСІДАННЯ ВЧЕНОЇ РАДИ УНІВЕРСИТЕТУ

На початку засідання з вітальним словом до каразінців звернувся народний депутат Євген Пивоваров, який завітав до університету, аби вручити нагороди від Верховної Ради України.

За заслуги перед Українським народом, вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної освіти і науки, впровадження сучасних методів навчання і виховання молоді, плідну науково-педагогічну діяльність, сумлінну працю та високий професіоналізм грамотою Верховної Ради України нагороджено декана юридичного факультету Віталія Серьогіна.

Грамотою голови Верховної Ради України нагороджено колектив центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за сумлінну плідну працю, зразкове виконання працівниками посадових обов'язків під час воєнного стану, високий професіоналізм і компетентність та з нагоди 220-ї річниці відкриття бібліотеки.

Подяку народного депутата України Євгена Пивоварова за сумлінну й плідну працю, високий професіоналізм, компетентність, зразкове виконання посадових обов'язків та з нагоди 220-ї річниці відкриття Каразінського університету оголошено:

- начальнику відділу методичної та акредитаційної роботи Сергію Козлову;
- помічнику проректора служби ректора Оксані Котелевець;
- заступнику начальника планово-фінансового відділу Анні Сватенко;
- директору навчально-спортивного центру «Каразінський» Сергію Сколоті.

Також за багатолітню плідну працю на освітянській ниві, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців з пріоритетних напрямів науки і техніки, зміцнення творчих зв'язків з Національною академією наук

України та з нагоди 220-річчя від часу заснування Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна подякою Національної академії наук України нагороджено доцента кафедри фізичної хімії хімічного факультету Володимира Фарафонову.

Почесною грамотою Харківської міської ради за сумлінну й плідну працю, високий професіоналізм, вагомий внесок у розвиток освіти і науки міста Харкова нагороджено доцента кафедри ділової іноземної мови та перекладу факультету іноземних мов Наталю Олійник.

Відзнакою «За служіння Каразінському університету» за багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у розвиток Каразінського університету та з нагоди 70-річчя від дня народження нагороджено професора кафедри прикладної хімії хімічного факультету Владислава Черановського.

Про науково-дослідну роботу молодих вчених та здобувачів вищої освіти в

ЗАСІДАННЯ ВЧЕНОЇ РАДИ УНІВЕРСИТЕТУ

університеті доповів проректор Антон Пантелеймонов, про акредитацію освітніх програм у 2024/2025 навчальному році – проректор Борис Самородов.

Серед інших питань члени Вченої ради затвердили:

- положення про кафедру базової загальновійськової підготовки, фізичного виховання та спорту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
- положення про структурні підрозділи навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
- розподіл ліцензованого обсягу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за освітніми програмами та формами навчання для провадження освітньої діяльності з 2025/2026 навчального року в новій редакції;
- сертифікатні освітні програми тощо.

Також Вчена рада ухвалила рішення про утворення в Каразінському університеті разових спеціалізованих вчених рад для захисту дисертацій, про розміщення в мережі «Інтернет» та затвердження до друку навчально-методичних і наукових видань.

У КАРАЗІНСЬКОМУ ВІДКРИЛИ НОВУ СУЧАСНУ ЛАБОРАТОРІЮ: СТУДЕНТИ ЗДОБУВАТИМУТЬ РЕАЛЬНІ НАВИЧКИ НА ОБЛАДНАННІ FESTO

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна продовжує розвивати сучасну інженерну освіту. 19 червня в університеті відбулося урочисте відкриття нової лабораторії автоматизації виробництва – в межах проєкту Світового банку у співпраці з Міністерством освіти і науки України щодо модернізації освітнього простору та оптимізації мережі закладів вищої освіти. Важливо, що нова лабораторія знаходиться в безпечному приміщенні, тому студенти зможуть опановувати практичні навички офлайн.

У заході взяли участь ректор університету Тетяна Кагановська, представники компанії Festo – провідного виробника автоматизаційного обладнання, а також науково-педагогічний колектив навчально-наукового інституту «УІПА».

Освітнє середовище, що відповідає потребам часу

Серед найважливіших надбань – лабораторно-навчальний стенд від Festo, який дозволяє студентам вивчати основи електропневматики, пневматики та автоматизації виробничих процесів. Обладнання розраховане на підготовку здобувачів низки технічних освітніх програм: «Автоматизація та

комп'ютерно-інтегровані технології», «Галузеве машинобудування», а також «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка».

Особливістю нової лабораторії є наявність пакувальної станції – першої подібної установки в Україні, яка працює на базі контролерів Siemens. Окрім цього, обладнання включає і 3D-принтери, і модулі для створення та друку 3D-моделей.

Практичні навички та орієнтація на виробництво

«Для нас надзвичайно важливо, щоб освітній процес був наближеним до потреб сучасного виробництва. Це – про реальні навички, які

формуються не лише в аудиторіях, а й у таких лабораторіях, за сучасним обладнанням», – зазначила ректор Тетяна Кагановська.

Завдяки співпраці з компанією Festo викладачі вже пройшли кілька сертифікованих навчальних циклів – із впровадження обладнання в освітній процес, програмування промислових контролерів, електропневматики та електротехніки. У серпні заплановано ще один – фінальний етап підготовки.

Школа Karazin 3D Model – для школярів і дорослих

Лабораторія також є простором для профорієнтаційної та позааудиторної діяльності. Тут функціонує школа 3D-моделювання Karazin 3D Model, де проводяться заняття як для підлітків, так і для дорослих. Учасники вчаться створювати власні 3D-моделі, видрукуюють їх і забирають готові вироби із собою.

Каразінський університет сьогодні – це не лише потужна класична освіта, а й новітнє інженерне середовище, яке формує конкурентноспроможних фахівців. Якщо ви прагнете отримати справді сучасні технічні знання – вступайте до Каразінського!

Текст: Маргарита МОРОЗ.
Фото: Михайло ПРОЦЕНКО.

КАРАЗІНСЬКИЙ СПІЛЬНО З УНІВЕРСИТЕТОМ ЛЮДВІГА-МАКСИМІЛІАНА В МЮНХЕНІ ЗАПУСКАЄ МАСШТАБНУ МІЖНАРОДНУ ПРОГРАМУ KHNU-LMU BIOBRIDGE

Каразінський університет виходить на новий рівень міжнародної співпраці!

З 1 липня 2025 року стартує грантова програма KhNU-LMU BioBridge, ініційована спільно з Університетом Людвіга-Максиміліана в Мюнхені (LMU) за підтримки DAAD. Вона триватиме до 2029 року та стане стратегічною платформою для розвитку біологічної освіти між Україною та Німеччиною.

У центрі проєкту – студенти, викладачі та науковці біологічного факультету Каразінського, які вже з 2022 року активно працюють у змішаному форматі з колегами з Gesellschaft für Integration und Kultur in Europa e. V. (GIK e. V.). Студенти проходять

практичні та лабораторні модулі в Мюнхені, з'їжджаючись туди з різних країн Європейського Союзу.

Програма KhNU-LMU BioBridge відкриває нові можливості:

- вивчення практичних модулів на базі LMU;
- підготовка кваліфікаційних робіт з використанням можливостей LMU;
- стажування викладачів біологічного факультету з адаптацією наших навчальних програм до європейських освітніх стандартів;
- наукові дослідження й академічна мобільність співробітників;

- літні школи, воркшопи, міжуніверситетські семінари для студентів Каразінського та LMU;
- посилення студентських зв'язків між Україною та Німеччиною.

НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

СТУДЕНТСЬКА МОБІЛЬНІСТЬ У HULL YORK MEDICAL SCHOOL (ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)

З 28 червня студенти медичного факультету Каразінського університету розпочали своє практичне навчання за програмою студентської мобільності в межах меморандуму, що був укладений з Університетом Йорка (Велика Британія, Hull York Medical School). Програмою передбачено 6-тижневе навчання з курсів невідкладних станів, симуляційних тренінгів і проходження клінічних практичних кейсів.

Дякуємо колегам з Великої Британії за теплий прийом, дієву співпрацю та підтримку українських студентів!

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

КАРАЗІНСЬКИЙ ЗМІЦНЮЄ СПІВПРАЦЮ З УНІВЕРСИТЕТОМ МАРІЇ КЮРІ-СКЛОДОВСЬКОЇ В ЛЮБЛІНІ (ПОЛЬЩА)

Делегація Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в Любліні провела плідні перемовини про розбудову співробітництва з проректором з розвитку та співпраці з економічним середовищем, професором Збігневом Пастушаком, а також директоркою Європейського центру Університету Марії Кюрі-Склодовської, професоркою Сильвією Кухарук.

Під час зустрічі обговорено шляхи поглиблення співпраці та перспективи розвитку напрямку «Міжнародне право та право Європейського Союзу», що реалізується у форматі подвійного диплома у співпраці з Університетом Лотарингії в м. Нансі (Франція). Обговорено діяльність Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна як партнера Європейського центру Університету Марії Кюрі-

Склодовської. Наш університет офіційно було прийнято в члени Програмної Ради Центру 21 січня 2025 року разом з Донецьким національним університетом імені Василя Стуса (м. Вінниця), Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського та Виконавчим комітетом міста Вінниця.

Також було розглянуто потенційні напрями подальшої міжуніверситетської співпраці в напрямках фізики, економіки, філології та педагогіки. Проведено плідні перемовини про активізацію спільної проєктної діяльності в наукових і освітніх сферах.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна на зустрічі представляли: Віталій Дячек, декан економічного факультету, Марина Васильєва, професорка кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти, заступниця директора навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія», та Роман Нестеренко, заступник начальника управління міжнародних відносин.

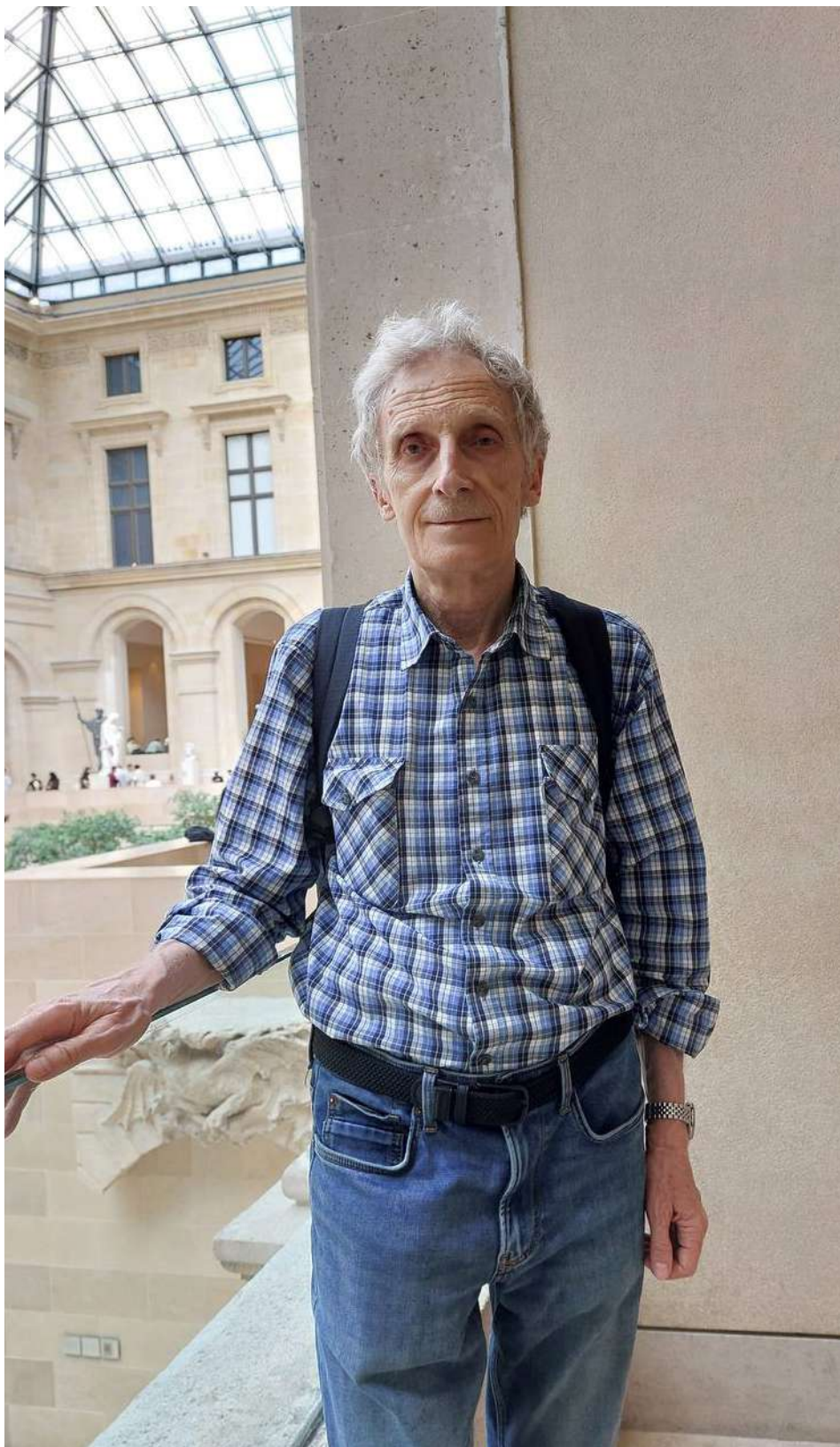
ДОКТОР ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК ОЛЕКСАНДР КОРЧИН ОБРАНИЙ АКАДЕМІКОМ НАН УКРАЇНИ!

Олександр Корчин – професор кафедри фізики ядра та високих енергій імені О. І. Ахієзера навчально-наукового інституту «Фізико-технічний факультет» Каразінського університету, завідувач відділу Інституту теоретичної фізики ім. О. І. Ахієзера ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут» НАН України. На сесії Загальних зборів НАН України дослідник був обраний академіком, що є дуже високим рівнем визнання наукових досягнень! Протягом 20 років Олександр Корчин викладає на своєму факультеті, а також має значний досвід роботи в низці європейських країн: Франції, Бельгії, Нідерландах, Польщі, Італії. Був керівником багатьох бакалаврських і магістерських дипломів, кандидатських дисертацій, автором багатьох наукових робіт.

– Вітаємо вас з обранням дійсним членом НАН України! Розкажіть про ваш шлях у науці.

– Мій шлях у науці був достатньо натуральним: я навчався у фізико-математичній школі, потім вступив до університету, який закінчив із червоним дипломом. У Харківському фізико-технічному інституті пройшов стандартний шлях від молодшого до провідного наукового співробітника, пізніше став завідувачем відділу в інституті теоретичної фізики. Зараз уже розумію, що зробив тоді правильний вибір і пішов правильною стежкою. Спочатку я працював у галузі ядерної фізики і це був дуже актуальний напрям, бо він стрімко розвивався. Але після того, як у CERN запустили великий адронний колайдер, я став працювати в напрямі фізики елементарних частинок і високих енергій.

– Ви працювали в закладах освіти різних країн світу. З вашого досвіду, чим відрізняються українські студенти від європейських?

– Студенти всюди дуже схожі. Ми, викладачі, самі колись були студентами й знаємо, як вони поведуться. Іноземні студенти дуже сконцентровані на своїй спеціалізації. На 4–5 курсі вони обирають напрям роботи й працюють конкретно за ним, достатньо цілеспрямовано. Проте дозволю собі сказати, що наші студенти мають вищий рівень та якіснішу підготовку. Не можу відповісти за кожного, але загалом таку тенденцію спостерігаю. Наші студенти дуже сильні, і за кордоном я такого рівня не бачу.

– Які уроки з іноземних закладів вищої освіти можемо взяти для Каразінського?

– Справді вважаю наш Харківський університет закладом професійного рівня, з високою якістю викладання. Наші студенти та викладачі ніяк не поступаються іноземцям. Єдине, що нас відрізняє – це умови. Закордонні університети мають, як правило, кампуси, у яких студенти комфортно проживають, кожен факультет має свій гарно оснащений корпус, на території є місця для відпочинку, навчання, харчування. А також вони мають привілей – очний формат занять. Особисто для мене викладання офлайн – важче за онлайн, але й ефективніше.

– Які свої дослідження вважаєте найбільш важливими для науки?

– За час роботи було опубліковано багато статей на різні теми. Серед них достатньо важливими вважаю статті, пов'язані з експериментальними дослідженнями. Останніми роками ми працюємо над теоретичними розробками, що пов'язані з дослідженнями на великому

адронному колайдері в CERN. Це найбільша у світі експериментальна установка, що досліджує структуру частинок. Відповідно, ми працюємо над різними питаннями, що можуть бути перевірені шляхом експерименту. Разом із тисячами інших людей виконуємо дослідження, працюємо в колабораціях і шукаємо спільні рішення. Одним із головних напрямів на цей момент є пояснення асиметрії між матерією та антиматерією. Античастинок у Всесвіті дуже мало, звичайні частинки домінують, хоча теоретично, від початку існування Всесвіту, вони були в однаковій кількості. Це не просто одна із загадок сьогодення, а питання, від якого залежить розуміння тенденцій розвитку нашого Всесвіту.

– Як сьогодні наша держава може сприяти розвитку науки в країні?

– Зрозуміло, що зараз дуже важкий період. Фізика – це, в основному, експериментальна наука, що потребує значного фінансування для технічного оснащення. Я ціную велику кількість наявних грантів для науковців, але конкуренція тут достатньо велика, і на подання заявки йде досить багато часу. Проте завдяки високій конкуренції виграють дійсно найкращі проекти! Дуже важливо, що в Україні функціонує Національний фонд досліджень (НФДУ), який фінансує різні напрями проєктів, і це добре, що подібні організації існують. Але в нас залишається проблема, яка стосується експериментальних програм. Наші дослідження вимагають дуже великих грошей, наприклад для будівництва великих прискорювачів чи установок, і тут Україна, навіть у довоєнні часи, не могла конкурувати з провідними світовими дослідницькими центрами. Саме тому подібні дослідження

виконують у колабораціях з іншими європейськими країнами.

– Над якими дослідженнями зараз працюєте?

– Зараз працюю над задачами, пов'язаними з фізикою високих енергій. Також це пов'язано з майбутніми прискорювачами, які ще не існують фізично, але планують побудувати в майбутньому. Ми, як теоретики, працюємо над задачами, що, можливо, матимуть вирішення в майбутньому. Наприклад, над питаннями, пов'язаними з частинкою, яка має назву топ-кварк (top quark), яка є найважчою елементарною частинкою та народжується при високих енергіях у різних реакціях. Зараз вивчаємо її властивості, і це досить типово для теоретиків – працювати над абстрактними задачами, що зможуть бути перевірені лише через 10, 20, 30 років. З колегами ми працюємо над задачами, пов'язаними з фізикою елементарних частинок, і в цій науці є багато невирішених питань. Усе це зараз називається «нова» фізика, тобто ще не відома. Наш головний інтерес сконцентрований на пошуку різних сигналів прояву цієї « нової » фізики. Вчені завжди намагаються знайти щось нове, не відоме до цього часу. Думаю, що це буде головним напрямом досліджень у наступні десятиріччя, для цього і планують розробку нових прискорювачів. А так, починаючи працювати над одним проєктом, потім з'являються додаткові ідеї, і ви починаєте працювати вже над ними. У нас задач багато! Навіть більше за можливості їх вирішити.

Меланія РИБАЛКО.

«КАРАЗІНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ КАР'ЄРИ – ЦЕ НЕ ЛИШЕ ПРО ПОШУК РОБОТИ, А Й ПРО НАТХНЕННЯ, ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА РОЗВИТОК УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ЯК СУЧАСНОЇ Й АКТИВНОЇ», – ГАННА ФЕДОРОВА, СТАРША ВИКЛАДАЧКА ННІ «КАРАЗІНСЬКИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ»

Під час засідання ректорату низка каразінців отримали подяку ректора за активну участь в організації та проведенні семінарів, презентацій та майстер-класів для студентів у межах Karazin Career Week. Серед них – Ганна Федорова, старша викладачка кафедри міжнародних відносин ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу».

У межах Karazin Career Week Ганна Юріївна відповідала за координацію співпраці ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» з центром розвитку кар'єри. Зокрема вона допомагала налагодити ефективну комунікацію між кафедрами з організаційних питань та ініціювала проведення окремих заходів в межах Тижня кар'єри.

«Оскільки наш інститут пропонує різноманітні освітні програми за багатьма напрямками – від міжнародних відносин, міжнародної логістики та митної справи до туристичного бізнесу й готельно-ресторанної справи – важливим було забезпечити комплексний і збалансований підхід. Самостійно охопити весь спектр потенційних роботодавців із таких різних галузей досить складно, тож я активно взаємодіяла з кафедрами, які долучилися до організації зустрічей, презентацій і майстер-класів. Успішна реалізація Тижня кар'єри в нашому інституті стала можливою саме завдяки командній роботі та залученню фахівців із кожного напрямку», – згадує пані Ганна.

– Поділіться, коли розпочалася ваша історія з Каразінським університетом?

– Я завжди мріяла навчатися в Каразінському, адже це університет з потужною історією, якісною освітою та неймовірною атмосферою. Тож моя історія з Каразінським розпочалася ще з часів навчання на факультеті міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу. Це був період, коли я не лише здобувала фахові знання, а й формувала своє уявлення про те, яким має бути справжній університет – простір розвитку, натхнення й нових можливостей. І сьогодні особливо приємно бути частиною того самого колективу, де я навчалася, але вже в ролі викладачки.

Свій викладацький шлях я розпочала понад 10 років тому, ще у 2015. Це було важливе рішення, яке пов'язало моє професійне життя з рідною альма-матер. Відтоді кожен навчальний рік для мене – це нові виклики, нові обличчя серед студентів і нові ідеї, які ми разом реалізуємо.

Каразінський університет став для мене особливим насамперед тим, що відкрив мені шлях до мого покликання. Саме тут я зрозуміла, що хочу працювати зі студентами, розвивати освітні проекти й бути частиною спільноти, яка змінює майбутнє.

– Що для вас означає подяка від ректорки?

– Чесно кажучи, я не очікувала на таку відзнаку, тож подяка стала для мене дуже приємною несподіванкою. Це не лише приємний жест уваги, а й важливий знак того, що зусилля, докладені до організації заходів, були помічені й оцінені. Для мене це своєрідна мотивація – продовжувати працювати з натхненням, розвивати ініціативи та підтримувати студентів у їхньому професійному зростанні.

– Чи брали ви участь у Karazin Career Week у минулих роках?

– Так, я працюю в цьому напрямі з 2018 року, і для мене надзвичайно цінно, що

ВАЖЛИВІ ПРОЄКТИ

ми знову повертаємося до змішаного формату зустрічей. Студенти отримують можливість наживо поспілкуватися з роботодавцями, поставити запитання, обговорити перспективи працевлаштування – і все це в безпечному просторі Каразінського університету.

– Яке значення має Karazin Career Week для університетської спільноти?

– Я переконана: цей захід – більше ніж просто серія зустрічей. Це важливий майданчик для діалогу між освітою й ринком праці, де студенти краще розуміють запити роботодавців, а компанії (роботодавці) – потенціал наших молодих фахівців. Це не лише про пошук роботи, а й про натхнення, професійне самовизначення та розвиток університетської спільноти як сучасної й активної.

– Які найяскравіші спогади з Karazin Career Week 2025?

– Серед багатьох яскравих моментів мені особливо запам'яталася зустріч з представниками міжнародної гуманітарної організації. Це була унікальна можливість для студентів і викладачів поспілкуватися з носіями англійської мови в живому, професійному контексті. Такий досвід не лише демонструє високий рівень володіння іноземними мовами серед наших студентів, а й дає змогу дізнатися більше про кар'єрні перспективи у сфері міжнародної

гуманітарної допомоги.

Ще одна подія, яка залишила глибоке враження, – офлайн-зустріч із представниками Державної митної служби України в Харківській області. У межах кар'єрної розмови учасники мали змогу дізнатися про митну справу зсередини: як працює ця структура, які існують кар'єрні траєкторії, з якими сучасними викликами стикаються митники. Особливо цікавими були історії з реального досвіду – про боротьбу з контрабандою, виявлення порушень митних правил та роль людського фактора в цій важливій сфері.

Окремо хочеться відзначити серію зустрічей із представниками Міністерства закордонних справ України. Для студентів-міжнародників це – неоціненний досвід безпосереднього діалогу з фахівцями, які формують зовнішню політику держави. Такі розмови мотивують, розширюють горизонти та дозволяють краще зрозуміти, як побудувати кар'єру в дипломатії.

– Які виклики виникали в цьому році?

– Передусім це щільний графік роботодавців, особливо представників державних установ. Скоординувати зручний час для всіх сторін – завдання не з легких. Проте надзвичайно присмотно те, що попри завантаженість, багато спікерів знаходили можливість долучитися до зустрічей і робили це

із щирим бажанням поспілкуватися зі студентами.

Це ще раз підтверджує: зацікавленість у діалозі між освітою та ринком праці є з обох боків. І коли є така взаємна мотивація – усі труднощі долає командна робота.

– Як ви вважаєте, наскільки подібні події впливають на професійне становлення студентів?

– Я переконана, що подібні події мають вагомe значення для професійного становлення студентів. Вони не лише дозволяють дізнатися більше про реальні вимоги роботодавців, а й допомагають краще зрозуміти власні інтереси, сильні сторони та можливі напрями розвитку. Живе спілкування з практиками, можливість поставити запитання, отримати зворотний зв'язок – усе це значно підсилює мотивацію студентів і дає їм відчуття реального зв'язку між навчанням і майбутньою професією.

Крім того, такі події формують важливі «мости» між університетом і ринком праці, створюючи простір, де студенти вже під час навчання можуть почати будувати свою кар'єрну траєкторію.

– Що вас найбільше мотивує працювати зі студентами поза межами стандартного навчального процесу?

– Найбільше мене мотивує те, що позааудиторна робота відкриває зовсім інший формат взаємодії зі студентами. Тут ми можемо виходити за межі теорії, говорити про практику, життєві виклики, реальні кар'єрні траєкторії. Це той простір, де студенти проявляють себе по-новому: ініціативні, креативні, з дорослим баченням своїх цілей. Особливо присмотно бачити, як після таких заходів, як Тиждень кар'єри студенти починають більше цікавитися професійними можливостями, знаходять стажування або вже роблять перші кроки у своїй кар'єрі.

СТУДЕНТИ ДОСЛІДЖУЮТЬ ТЕМУ

ВІЙНА І ПРОФЕСІЇ: ЯК КАРАЗІНЦІ ЗМІНЮЮТЬ УКРАЇНУ СЬОГОДНІ

Після початку повномасштабного вторгнення Каразінський університет став невіддільною частиною глобального процесу опору української нації. Сотні наших студентів, випускників та викладачів почали долучатися до лав ЗСУ, волонтерити, збирати кошти, надавати медичну допомогу та приймати в себе внутрішньо переміщених осіб. Поява власного мовного омбудсмена, розробка нових освітніх програм, що відповідають часу, проведення лекцій і відкритих уроків, оновлення застарілих методик навчання – усе це проголошення нашого майбутнього, яке формується вже зараз.

Сьогоднішня приносить нам багато викликів, і кому, як не університету, відповідати на них, навчаючи майбутніх професіоналів та формуючи в них громадянську свідомість. Для цього дуже важливо чути думки спеціалістів та зважати на їхній досвід. Щоб іти в ногу з часом, нам потрібно дати відповіді на запитання «Як я можу бути корисним сьогодні?» та «Як університету розвивати навички, що посприяють становленню сучасних фахівців?»

За кожною війною стоять мільйони обличч: військові, логісти, медики, будівельники, енергетики, правоохоронці тощо. Будемо спілкуватися зі студентами та випускниками Каразінського, які є представниками професій, таких важливих для нашої перемоги.

Євген Лісений – військовий психолог, директор Інституту сімейної психології та консультування, а також доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва Каразінського університету. До повномасштабного вторгнення він мав досвід роботи із ветеранами АТО, але після 24 лютого напрям військової психології став основним у його діяльності.

– Як для вас розпочалося повномасштабне вторгнення?

– На третій день ми вже почали виходити в прямі ефіри на наших платформах і за деякий час повністю поновили свою роботу. Тоді ми намагалися закрити найбільш основні процеси: розповідали, як подолати стрес, впоратися зі складними ситуаціями, спілкуватися з ветеранами. Ми відразу почали проводити семінари, лекції, відкриті уроки.

Дійсно, знайшлися фахівці, які швидко пристосувалися до нових умов і невідкладно почали процес надання психологічної допомоги.

Ми були в Харкові, тому перші прямі ефіри супроводжувалися звуками вибухів та нашими вибаченнями, що зустріч доведеться перервати на 10 хвилин і пройти до укриття. Але ми й досі отримуємо слова вдячності, що в той складний момент залишилися на своєму місці та відразу почали надавати психологічну допомогу. Через тиждень після початку вторгнення ми

відкрили щовечірні безплатні онлайн-групи, куди могли долучитися всі охочі та протягом двох годин поговорити про свої емоції, переживання та стреси. Через два місяці вже почала приходити адаптація і ми зустрічалися раз на тиждень протягом ще 3–4 місяців.

– Чи всі ваші колеги швидко включилися, або були ті, хто не змогли знайти себе в нових умовах?

– Для моїх колег-фахівців було кілька етапів пристосування. Перший – шоківий, бо більшість психологів також переживали стресовий стан і відчуття невизначеності, а питання про роботу навіть не стояло, головне – вижити. Було дуже мало тих, хто одразу почав працювати. За фахом я військовий психолог, тому я розумів, що саме зараз люди потребують нас, як ніколи. Я радий, що ми спромоглися знайти в собі сили. Через кілька місяців паніки настав другий етап – поступове повернення психологів до роботи. Через деякий час до нас прийшло багато запитів на супервізію: приходили фахівці, що працювали з ВПО, біженцями, постраждалими й отримали професійне вигорання, але мали бажання впоратися з цим, поновити роботу та навчитися чогось нового. Для нас це все також було наново, і хоча ми маємо досвід з АТО, вивчали відповідну літературу, досліджували ці теми, але лише в локальному форматі. У глобальному – мало хто з цим працював. Психологи почали звертатися із двома запитам: «розкажіть, як працювати з новими для нас групами людей» і «що робити, коли мивиснажуємося». Третій етап настав, коли все трохи почало вирівнюватися і пішла хвиля на навчання у сфері кризової психології. У моєму Інституті психології маємо для цього спеціальний курс і відкриваємо набір, зазвичай, раз на рік, а тут ми пропустили через себе два потоки, що були вдвічі більші, ніж зазвичай. Психологи активно почали досліджувати ці питання, бо їм стало

СТУДЕНТИ ДОСЛІДЖУЮТЬ ТЕМУ

цікаво навчатися. Зараз ця хвиля знов спадає, починається етап навчання саме в напрямі військової психології і ПТСР. Військових психологів, які дійсно можуть професійно працювати, не так багато, як нам потрібно. Не кажу, що їх мало, але враховуючи, що на сьогодні маємо більше мільйона військовослужбовців, нам потрібно багато фахівців.

– Чи стикалися ви з тим, що теорія, яку ви вивчали, докорінно відрізняється від практики?

– На власні очі міг переконатися в тому, наскільки це різні речі. Я мав невеликий досвід, коли до мене потрапляли хлопці з АТО, але все одно це не було в такому форматі та в такій кількості. Зараз, коли почали надходити різні запити, я змінив свою концепцію роботи. На сьогодні в нас дуже популярним методом є когнітивно-поведінкова терапія, бо там є конкретні методи, протоколи, алгоритми та плани роботи з важкими випадками, але якщо ми беремо повністю реабілітацію військового, як індивіда, там є й інші запити, навіть менше пов'язані з війною, а це вже зовсім інша історія. Я помітив цікаву тенденцію, що коли людина потрапляє в зону бойових дій, то у неї вже перед цим починаються механізми адаптації, а чітке формування цих механізмів і визначає, чи буде військова травма взагалі та наскільки вона буде глибокою. Якщо адаптивних механізмів не було до цього (до важкої життєвої ситуації), то людина, коли потрапляє в такі умови, дуже травмується психологічно. Але якщо механізми були надбані, то людина швидше адаптується, навіть до найважчих ситуацій.

– З якими основними викликами у своїй роботі зіштовхнулися після початку великої війни?

– Після початку повномасштабного вторгнення всі зрозуміли, наскільки не підготовленою до цього була система й ми самі. Стрес був, а що робити далі – не зрозуміло. Бо психолог має свої алгоритми роботи, коли людина потрапляє в шоківу ситуацію, але їх

знали одиниці. Насправді мені дуже сподобалася реакція нашого уряду, зокрема з'явилося дуже багато програм стосовно підтримки населення й військових, на сьогодні їх реалізують також у форматі психологічної підтримки. Мені не подобається, що люди порівнюють нашу війну з Афганістаном або Другою світовою, коли після завершення в населення були великі проблеми з психічним здоров'ям. У нас інша війна, у нас є психологи, які цим займаються та тримають руку на пульсі. Люди з війни не повернуться в нікуди. Створюють багато організацій. Я, наприклад, працюю зараз при ГО «Світло надії», де ми маємо хаб ментального здоров'я зі спеціальним напрямом у підтримці ветеранів та військовослужбовців на безоплатній основі. Наразі нас консультують багато фахівців із закордону, проводять семінари, діляться досвідом. З особливою цікавістю я слухав психологів, що були військовими в минулому, бо вони розповідають про максимально наближені до реальності речі. Нещодавно я брав участь в офлайн-семінарі при окремій організації, що займається питанням ветеранів. Мене приємно здивувало, що проводять окремі, точкові заходи для людей з особливими потребами. Наприклад, для ветеранів, що втратили зір, і вони по всій Україні займаються лише цим напрямом, спілкуються, навчають адаптуватися до життя, проводять заходи, кінні терапії.

– Які навички найбільш необхідні, щоб працювати психологом у сфері постраждалих?

– Треба в роботі розділяти громадських психологів і військових. Бо тим, хто повернувся з зони бойових дій, важливо мати поряд людину, яка зрозуміє їхній досвід. Якщо говорити загалом про навички, потрібні для роботи психолога, то це бажання допомогти. Людям важливо бути почутими, і це наша робота. Потрібні навички роботи зі стресом. Ти постійно чуєш життєві історії, іноді не знаєш, що й сказати людині, хоча знаєш, що з нею відбувається, бо коли стикаєшся з цим у реальності на початку своєї кар'єри, можеш розгубитися й відчувати цей стрес, якого тимава позбавити. Психолог сам повинен бути стресостійким. Наприклад, зараз багато чую історій з полону, і це жахливі речі, пекло на землі. Але хочу зазначити, що наші військові дуже сильні, навіть за таких умов вони залишаються людьми. Наші Збройні сили дуже потужні в цьому форматі, я ними пишаюсь. Особливим відкриттям для мене стали штурмовики! Ніколи не міг подумати, що люди бувають настільки хоробрими. Раніше ми не помічали, яка в нас сильна нація, бо не приділяли цьому увагу. Але зараз ми це знаємо, і це неймовірно!

– Що університет може зробити для розвитку навичок і покращення вашої діяльності?

СТУДЕНТИ ДОСЛІДЖУЮТЬ ТЕМУ

– На щастя, університет уже цьому сприяє. Думаю, варто й надалі проводити семінари, тренінги, різноманітні навчання, відкривати спеціальні освітні програми з військової психології. Знаю, що це не просто, бо має бути досвідчений викладацький склад, навчальний матеріал, що відповідає нормативам підготовки фахівців, акредитація, але це не значить, що це неможлива задача. Бо хто цим буде займатися, як не університет? На сьогодні в нас вже проводять заходи, лекції для військових від викладачів факультету, семінари для студентів і окремі заходи не в межах базової підготовки.

– Яку роль відіграв Каразінський університет у вашому становленні як професіонала?

– Основну! Моя альма-матер, де я закінчив два факультети – психології та економічний – і де навчився поєднувати різні напрями. Я завжди дуже радий бачити своїх викладачів, маємо теплі взаємини та постійно співпрацюємо. Університет – продовження моїх золотих років студентства.

– Що б хотіли сказати молодим фахівцям-психологам, які тільки входять у професію у воєнний час?

– По-перше, роботи в нас дуже багато. Я б сказав, вистачить на все життя. Тому продовжуйте навчатися та завжди покращуйте свої навички. По-друге, не бійтеся йти в професію, консультувати й пробувати. Звісно, усі можемо допускатися неточностей, чогось не знати. Це нормально. Нічого не може бути кращим за практику. Не бійтеся, що не вистачає знань, відразу йдіть у бій, і у вас все вийде!

Також із початку повномасштабного вторгнення відбулася трансформація ролі волонтера в українському суспільстві. «Ти або у війську, або для війська», – говорить Мер'ям Йол, операційна директорка благодійного фонду «Волонтерська», продюсерка, старша викладачка кафедри медіакомунікацій соціологічного факультету, чия благодійність набрала шалених обертів із 24 лютого.

– Ваша волонтерська діяльність розпочалася з перших днів повномасштабного вторгнення. Поділіться, як це було.

– У перший день повномасштабного ми вже розпочали потроху допомагати людям, роздавати ліки, а на другий день у пекарні «Пухке» почали випікати хліб. Вміла це робити лише одна людина, інші – навчалися в процесі. Тоді ще працював волонтерський штаб «Культурний шок», вони займалися розвезенням хліба в Харкові. Проблема полягала в тому, що хліб у місті майже відразу закінчився, тому ми знайшли пічку й почали заповнювати цю потребу. Ми готували, вони розвозили.

– І тоді ж з'явився БФ «Волонтерська»?

– «Волонтерська» з'явилася 8 квітня юридично, але з третього тижня вторгнення поїхали вже фури гуманітарної допомоги. Наші люди на Заході України, що були в трохи більш сприятливих умовах, займалися постачанням та логістикою, а ми тут приймали та роздавали.

Думаю, що після початку повномасштабного в нас взагалі почала дуже стрімко діяти та розвиватися культура волонтерства.

У нас є волонтери, що розпочали свою діяльність у 2014 році. Окрім цього, мали місце різні молодіжні проекти, пов'язані з волонтерством, але це не було так масово, як зараз. Якщо говоримо про феномен, то він, звісно, вибухнув у 2022 році.

– Спільнота почала більше розуміти суть волонтерської діяльності.

– Так, відбулася повна трансформація ролі. Зараз у всіх нас дуже багато роботи, бо ти або для війська, або у війську. Ми поки «для», хоча періодично люди від'єднуються від нас і стають «у».

– Поділіться, як розпочалася тісна співпраця студради Каразінського з БФ «Волонтерська»?

– Це фантастична історія! У грудні мені написали зі студради, що скоро вони святкуватимуть 220 років від дня народження університету, і на заході планують робити збір коштів для військових. Обоємною Каразінський, я його і завершувала, і викладаю зараз тут, але оскільки це державна установа, треба було організувати фандрейзинг на офіційному рівні. Тому на благодійному балі була наша перша співпраця, яка мені дуже сподобалася. У Харкові під кінець третього року повномасштабної війни є такі живі зустрічі! І фантастичним є те, що ми хотіли зібрати 220 тисяч, а зібрали 427, і так ми покрили більше, ніж планували. Я спитала, чи готові вони продовжувати бути нашою студентською командою фандрейзерів, на що вони погодилися, і ось уже третій місяць зустрічаємося раз на тиждень, спілкуємося, «штурмуємо» ідеї. Мене це надихає й підтримує! Я в захваті, що молоді люди з Харкова не їдуть, лишаються тут. Вони активні, ініціативні та в них свідомо громадянська позиція. У нас в місті нестача дієвих людей, але студенти Каразінського постійно доводять мені, що такі люди є.

– Чи відчуваєте ви підтримку своєї волонтерської діяльності з боку колег?

СТУДЕНТИ ДОСЛІДЖУЮТЬ ТЕМУ

– З боку керівництва я дуже відчувала підтримку на зимовому балі. Знаю, що хтось і особисті внески робив, відчуваю щирість із їхнього боку. Ініціатива найбільше йде від студентів, що логічно, бо університетське життя після школи має навчити тебе самостійно ухвалювати рішення, ставати дорослим, починати діяти, а старші колеги повинні в цьому їх підтримувати.

– Чи бачите ви зсув у цінностях студентів?

– Каразінці знаходять сили й можливості навчатися далі, відвідувати пари. У мене є студентка, що живе за 10 км від Покровська, вона все одно доєднується до лекцій. Щодо зсуву в цінностях, зараз вони, напевно, трішки більше розуміють, що таке освіта, докладають до цього зусилля. Знаю, що деякі студенти виїжджали за кордон, починали там навчатися, але кидали та поверталися в Україну.

– Які людські навички зараз найбільш необхідні у сфері волонтерства?

– Бажання! І все. Більш нічого не треба. Якщо хочеш – зробиш усе, що завгодно. 24 лютого всі собі це довели. Хтось говорить, що збирати гроші складно. Звісно, складно, якщо ти сам. Якщо ви робите це разом з іншими, це легше. Ви можете зібрати тисячу гривень, бо з таких тисяч і складається мільйон. Головне, щоб було бажання, а підтримати, навчити, допомогти не проблема. Монобанк говорить, що на четвертий рік війни кількість донатів не впала. Вірю в це, бачу це, але й людей, які воюють, стало більше. Тому залученість має бути, і вона не може бути примусовою. Усе, що від примусу, не правильно, але треба показати, чому це класно. А якщо бажання не сформульоване, треба допомогти його сформулювати, а не заганяти людину в негатив.

– Як університет може впливати на розвиток громадянського суспільства?

– Як мінімум, це відкриті зустрічі з трошки старшими представниками

громадянського суспільства, щоб вони своїм прикладом на місцевому або на загальноукраїнському рівні показували, як це може бути. І заохочувати так, і підтримувати ініціативи, що йдуть знизу. Тобто якщо є бажання, ідеї в студентів – підтримувати їх, а якщо нема – показувати на прикладі тих, у кого вдалося. Комунікація – найважливіше, що в нас є. У будь-якій професії або інституції, треба комунікувати. Це ключ до успіху.

– Як волонтерство змінило ваше бачення життя й майбутнього?

– Стало чітко зрозуміло, що в людини завжди є вибір. Можна сидіти й чекати, що інші за тебе щось зроблять, але якщо хочеш приносити зміни – бери й роби. Від будь-якої дії буде результат, якщо сумлінно її повторювати. Ми, люди, дотичні до українського волонтерства, просто продовжуємо робити свою справу. Бо треба! Бо ми хочемо тут жити й підтримувати тих, хто дозволяє нам мати спокійні ранки з кавою.

– Що робити, коли наше суспільство починає відчувати втому?

– Це нормально відчувати зневіру, але важливо вставати й продовжувати робити, бо від цього залежить наше майбутнє, треба максимум у нього вкласти. Якщо ви втомилися або зневірилися, знайдіть хоча б одну людину, яка зараз трошки в кращому

стані, і яка допоможе зрозуміти, що втомлений стан із вами не залишиться назавжди. Нормально втомлюватися, але після того, як ми втомилися й відновилися, треба вставати та продовжувати.

– Як, на вашу думку, зміниться волонтерство після перемоги?

– Завжди є пік, коли після серйозної події всі залучаються, але потім йде спад. Вірю, що зараз у нас не спад, але й знаю, що ми вже не відкотимося до моменту, коли скажемо «все закінчилося, продовжимо далі жити як раніше». Бо щось у нас змінилося всередині. Якщо в тебе брудно в під'їзді, можна довго ходити й скаржитися, а можна вийти й помити свій під'їзд. Думаю, будемо продовжувати в такому форматі. Зараз ми сконцентровані на подоланні зовнішнього ворога, а після перемоги трошки відпочинемо й будемо орієнтуватися, щоб навести лад всередині.

Зі слів наших шановних колег, бажання – найголовніший рушій усіх важливих дій. Саме з внутрішньої жаги до допомоги іншим і починаються доленосні зміни. Університет повинен стати основною побудови громадянського суспільства, яке буде небайдужим, рішучим та ініціативним.

Меланія РИБАЛКО.

ВИПУСКНИКИ – НАША ГОРДІСТЬ!

«НАУКА МАЄ ЗВУЧАТИ ГОЛОСНО – НАВІТЬ У ЧАС ВІЙНИ»: ІСТОРІЯ ВИПУСКНИЦІ КАФЕДРИ МОЛЕКУЛЯРНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ БІОФІЗИКИ, УСПІШНОЇ ДОСЛІДНИЦІ ТАМАРИ СКРИПНИК

Наука – не лише про формули, лабораторії й захисти дисертацій. Це – про майбутнє, про сміливість мислити й творити нове, навіть у найтемніші часи. У кожному відкритті – не лише піт і наполегливість, а й неймовірна віра, що знання змінюють світ.

І що надзвичайно важливо – у центрі цього поступу стоять молоді вчені. Енергійні, відкриті до експериментів, повні ідей. Каразінський університет щороку випускає десятки таких – з власними проєктами, гіпотезами, дослідженнями. Це – жива наука, яка не стоїть на місці.

Серед тих, хто яскраво проявив себе у науковому світі, – Тамара Скрипник, випускниця кафедри молекулярної та медичної біофізики (2019). Її робота – глибоке дослідження нанокристалів неорганічних галогеновмісних перовскітів зі стабільними люмінесцентними й сцинтиляційними властивостями. Звучить складно – і це справді так. Але ще складнішими були обставини, в яких довелось працювати.

Ми зустрілися з Тамарою, щоб дізнатись, яким був її шлях у науці – від Харкова до швейцарських лабораторій, від підвалу на Салтівці до стажування в Етра, і що її мотивує не зупинятися.

– Тамаро, де ви зараз працюєте і над чим саме?

– Після аспірантури в Інституті сцинтиляційних матеріалів НАН України ми продовжуємо дослідження полімерних композицій на основі перовскітних нанокристалів. Ці матеріали мають великий потенціал, особливо в радіаційній медицині. Методи створення полімерних композиційних матеріалів, розроблені

при виконанні моєї дисертаційної роботи, можуть бути корисними при виготовленні нових люмінесцентних функціональних матеріалів для різноманітних застосувань. Ідеї та підходи, розвинуті в роботі, можуть бути використані також при створенні нових оптичних матеріалів, швидких сцинтиляційних детекторів, а також матеріалів з ефективним поглинанням та перетворенням сонячної енергії.

На завершення дисертації нам вдалося створити прототипи сцинтиляційних детекторів – і робота триває, зараз частину досліджень ведуть у швейцарській Етра.

– Як війна вплинула на ваше життя та наукову діяльність?

– Кардинально. На початку повномасштабного вторгнення я була

ВИПУСКНИКИ – НАША ГОРДІСТЬ!

на другому курсі аспірантури. Провела перші тижні в підвалі на Салтівці: без світла, під обстрілами, у страху. Звісно, про роботу тоді не йшлося. Потім була евакуація, пошук можливостей. І шанс, який змінив усе. Я змогла продовжити дослідження у Швейцарії, в Етра (у структурі ETH Zürich). Працювала над проєктами вдень, писала дисертацію вночі. Нове середовище, інші мови, інше обладнання, але той досвід неоцінний. Хоч і дістався надто дорогою ціною.

– Яким був для вас минулий навчальний рік?

– Дуже насиченим. Третій рік аспірантури – це суцільна практика, а четвертий – фінішна пряма: написання й захист. Було важко, але захопливо. Робота поглинала повністю: іноді здавалося, що більше нічого в житті не існує. Але така концентрація й дала

результат.

– Які найбільші виклики стоять перед молодими науковцями зараз?

– Дефіцит фінансування й уваги до науки. Люди мають ідеї, мотивацію, але без ресурсів усе дуже повільно. Україні потрібна системна підтримка науки й популяризація. Наука має бути не «поза кадрам», а у фокусі державної політики.

– Чим плануєте займатися надалі?

– Хочу залишитися в науці. Лабораторія – це мій простір. Місце, де я відчуваю, що можу щось змінити. Мрію надалі розвивати проєкти в галузі матеріалознавства, особливо у сфері медичних застосувань.

– Казанському – 220 років. Що для

вас означає університет?

– Казанський – це не лише освіта. Це період, який сформував мене як людину. Це цінності, друзі, виклики, пошуки. Сумую за лекціями, хай і не за іспитами. Але без тих років я б не була тією, ким є зараз.

– Що порадите молодим науковцям, які тільки починають свій шлях?

– Вірити. У свій проєкт, у себе, у значення того, що робите. Писати дисертацію – це дуже складно. Але саме віра тримає тоді, коли все валиться. Я бачила багато людей, які не здавалися лише тому, що вірили: їхні дослідження комусь допоможуть. І це найпотужніший стимул.

Дар'я СМОЛКІНА.

ОСВІТА БЕЗ ВІКОВИХ БАР'ЄРІВ: ЯК КАРАЗІНСЬКИЙ ЦЕНТР ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДОПОМАГАЄ ПОДОЛАТИ СТЕРЕОТИПИ ТА ВІДКРИВАЄ НОВІ ГОРИЗОНТИ ДЛЯ ВСІХ

Післядипломна освіта стає все важливішою частиною сучасного навчального процесу, адже вона відкриває нові горизонти для особистісного та професійного розвитку на будь-якому етапі життя. У нашому університеті, Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, Центр післядипломної освіти активно працює над тим, щоб кожен, хто прагне вдосконалити свої навички та знання, мав можливість це зробити в комфортному середовищі. Щоб дізнатися більше про особливості та перспективні тенденції в цій сфері, ми поговорили з заступником директора Інституту післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання Михайлом Вікторовичем Татариним. У нашому інтерв'ю Михайло Вікторович поділиться своїми думками щодо того, як навчання може бути доступним для всіх вікових груп, як подолати стереотипи про вік та як саме центр підтримує своїх слухачів на шляху до нових можливостей.

– Стереотип «після 40 уже пізно щось змінювати» досі є. Як ваш Центр допомагає його руйнувати?

– Цей стереотип справді доволі застарілий і абсолютно не відповідає сучасним реаліям. Згадаймо хоча б добре відомий мультфільм про Карлсона, де герой – «чоловік у самому розквіті сил», що так само можна сказати й про жінок у цьому віці. Якщо говорити про педагогічних чи науково-педагогічних працівників, то люди, які у 40 років приходять підвищувати кваліфікацію, роблять це абсолютно свідомо, з чіткою виробничою або прагматичною метою. Їм потрібно пройти атестацію, отримати чи підтвердити відповідну категорію та звання, а отже, вони мотивовані та цілеспрямовані.

– Як Центр підтримує слухачів різних вікових категорій, щоб забезпечити ефективний процес навчання?

– Наш університет має унікальний та високопрофесійний науково-педагогічний колектив, який організовує освітній процес для слухачів різного віку – від 22 до 70 років. І це не перебільшення: у нас справді навчається дуже різноманітний контингент. Для прикладу: філологічний факультет (кафедра української мови та кафедра історії української літератури), факультети математики і інформатики, психології, ННІ комп'ютерних наук та штучного інтелекту, біологічний, історичний, медичний, соціологічний, фізичний, філософський факультети, центр українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька – усі вони власним прикладом, професійністю та сучасними підходами допомагають слухачам долати внутрішні бар'єри й відчувати себе впевнено. Ми постійно оновлюємо програми та методи навчання, щоб краще відповідати потребам наших слухачів. Крім того, активно залучаємо зовнішніх

партнерів – молодих педагогів-практиків, зокрема випускників університету, які працюють із групами, старшими за них за віком, і у такий спосіб показують на власному прикладі, як не загубитися в сучасному житті та професії. Це ще раз доводить: змінюватися й розвиватися ніколи не пізно.

– Які вікові групи сьогодні найактивніше долучаються до навчання?

– Ми проаналізували статистику за поточний навчальний рік – це яскравий приклад сучасних тенденцій. Цього року в нас 123 вчителі пройшли підвищення кваліфікації за різними програмами. Цікаво, що наймолодшому учаснику всього 22 роки, а найстаршому – 72. Отже, віковий діапазон слухачів справді великий. Якщо порівняти цей рік із попередніми десятима роками, можна помітити стійку тенденцію до омолодження педагогічних кадрів, які приходять до університету на курси підвищення кваліфікації. Це пояснюється тим, що вони самостійно обирають наш університет для

навчання, їх ніхто не скеровує примусово.

— Втім, цього року найбільш стабільною віковою групою стали вчителі у віці 55–59 років – їх було найбільше. Що стосується наймолодших педагогів, які народилися вже у XXI столітті, їх відносно небагато: лише п'ятеро. Загалом, середній вік слухачів цього року склав близько 44 років. Отже, контингент у нас дуже різноманітний.

Особливість роботи нашого університету та діяльності центру в співпраці з факультетами й навчально-науковими інститутами полягає у створенні максимально комфортних умов для навчання.

— Що маєте на увазі під «комфортом»?

— Це доступний матеріал, цікаві презентації, обов'язкові практичні заняття. Це особливо важливо, адже слухачі старшого віку часто більш консервативні й сприймають нове з певною напругою. Однак я, як керівник, особисто проводжу заняття, де ми обов'язково даємо психологічну та емоційну підтримку. Наголошуємо: ми тут навчаємося для себе, не боїмося труднощів і спокійно долаємо можливі прогалини у знаннях сучасних освітніх програм. Наші слухачі також навчаються передусім для власного професійного та особистого розвитку, що відповідає вимогам чинного законодавства щодо підвищення кваліфікації.

Якщо проаналізувати відгуки учасників

курсів за останні десять років, то 99,9% щиро дякують за здобуті знання, досвід і теплу атмосферу на заняттях. Це найкраще підтверджує, що ми рухаємося в правильному напрямі.

Наприклад, Лариса Балуч написала: «Неймовірні люди! Усе було цікаво, корисно для мене та для моїх учнів, що є найважливішим! Величезна подяка за бажання навчити та допомогти!» Надія Тубольцева подякувала за можливість пройти курси: «Дякую за надану можливість пройти курси у вашому університеті. Дякую за сертифікат. З Новим роком! Нехай він принесе Перемогу, Мир, щастя! Подальшого процвітання Вашому університету у вільній мирній Україні!»

Такі відгуки ще раз доводять, що наші зусилля не лише приносять результат, але й створюють сприятливу атмосферу для кожного учасника, де вони можуть відчувати себе впевнено та комфортно.

— Яка історія навчання в центрі вас

особисто найбільше вразила?

— За десятиліття роботи в центрі було чимало випадків, що запам'яталися. Наведу кілька прикладів як з очного навчання, так і з дистанційного.

Під час одного з очних курсів підвищення кваліфікації для вчителів математики стався доволі кумедний випадок. Один зі слухачів оплатив навчання заздалегідь, але на сам курс у перший день не з'явився. Я звернувся до адміністрації його закладу, і директорка здивовано відповіла: «Як це? Він же офіційно у відрадженому, всі документи є». У підсумку слухач знайшовся аж на третій день. Виявилося, що його шукали всі: він не відповідав на дзвінки, навіть мої колеги, відповідальні за курси, не могли з ним зв'язатися. Цікаво, що група складалася переважно з жінок, і він був єдиним чоловіком. На моє запитання: «Де ви були?» він лише знякливо відповів: «Трохи загуляв». Подробиць не уточнив, але, схоже, вирішив присвятити цей час особистим справам. Це був нетиповий випадок, що запам'ятався нам усім.

Ще один цікавий момент стався під час карантину, коли ми організовували навчання з дотриманням усіх санітарних вимог: масковий режим, антисептики, розсаджування з дистанцією. Ми запросили групу слухачів відповідно до кількості посадкових місць. Однак приїхало втричі більше людей, здебільшого працівники соціальних територіальних служб. На моє прохання дотриматися графіка вони відповіли: «Ми нічого не знаємо, проводьте заняття для нас зараз». Коли я зауважив, що це буде порушення, вони лише відмахнулися:

«Не хвилюйтеся, ми здорові. Якщо нас не допустите – підемо скаржитися до проректора чи ректора». Ситуація була напружена, довелося терміново переносити заняття до великої аудиторії, організовувати нове розсаджування. І хоча вони запевняли, що все гаразд, для нас це була велика відповідальність.

А коли ми перейшли на дистанційне навчання, виникли інші кумедні моменти. Під час установчих чи завершальних занять ми завжди просимо слухачів увімкнути камери в Google Meet. І тут наші слухачі – здебільшого педагоги, які самі щодня виховують дисципліну у своїх учнів, – раптом перетворюються на таких самих «бешкетних» учнів. Хтось каже, що не працює камера або мікрофон, у когось проблеми з телефоном чи комп'ютером. Часто чуємо: «Google Meet складний, ми звикли працювати в Zoot», або «сьогодні не можемо увімкнути камеру». Це завжди трохи кумедно, бо показує, як навіть досвідчені спеціалісти можуть опинитися на місці тих, кого самі навчають.

Усі ці історії ще раз доводять, що підвищення кваліфікації – справа не лише важлива, а й сповнена людських моментів, які роблять нашу роботу цікавою та живою.

– Як ви бачите розвиток освіти для дорослих в Україні через 5–10 років?

– Розвиток освіти для дорослих в Україні через 5–10 років має бути суттєвою зміною в системі багатоступеневої освіти. Однак для цього необхідно, щоб освіта для дорослих відбувалася в умовах миру, що є важливим фактором для стабільного розвитку цієї сфери.

Варто зазначити, що закон про післядипломну освіту, який був анонсований ще у 2017 році, досі не прийнятий. Такий закон обов'язково потрібен, оскільки він має визначити норми, підходи та методики для післядипломної освіти в Україні. На цю мить є постанова Кабінету Міністрів України про порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, яка передбачає право слухачів обирати курси підвищення кваліфікації в різних закладах освіти: з дошкільних установ до університетів. Проте на практиці це створює певні адміністративні труднощі.

Є сподівання, що в майбутньому такі труднощі залишаться в минулому і процес стане більш зручним для всіх учасників. Наразі обговорюється новий порядок, згідно з яким кошти за підвищення кваліфікації будуть слідувати за слухачем, тобто держава виділяє фінансування на ці цілі, а слухач сам обирає, де йому проходити курси. Це має забезпечити більш прозорі та гнучкі умови для навчання, без необхідності додаткових фінансових витрат з боку слухача.

Проте наявна практика показує, що гроші, виділені обласними бюджетами, надходять безпосередньо до інститутів післядипломної освіти. Тому, коли слухачі оплачують курси самостійно, вони більш відповідально ставляться до навчання.

Одним з найбільших викликів є залучення молоді до курсу післядипломної освіти. Якщо молодь почне активно долучатися до цих програм, вона принесе нові ідеї та інноваційні підходи в педагогічні заклади: від дошкільних

до закладів вищої освіти. Важливо, щоб ця молодь, здобуваючи педагогічну освіту, поверталася до своєї альма-матер уже свідомими та активними громадянами, готовими розвивати освіту та культуру навчання в Україні.

Тільки за умови комплексних змін та підтримки з боку держави система післядипломної освіти може стати важливим рушієм розвитку України в найближчі роки.

– І наостанок. Що б ви сказали людині, яка мріє про нову професію, але їй вже 45, 55 або 65?

– Цього ранку я отримав телефонний дзвінок від колишньої студентки. Вона була в нас на курсах і звернулася з таким питанням: «Михайле Вікторовичу, я колись закінчила університет, ще тоді, коли він мав ім'я Горького. Зараз маю професію, яка вже вилучена з навчальних програм середньої освіти. Що ви мені порадите?». Я порадив їй звернутися до нашого філологічного факультету на магістратуру. Вона вже має вищу освіту, тому це було цілком реальним шляхом для її професійного зростання. Ми зв'язалися з відповідальними особами, і вони готові підтримати її на цьому шляху.

Отже, якщо людина не готова змінюватися і залишає все на місці, це вже не професія, а просто формалізм. А ми ж творці, ми натхненні! Тому не бійтеся змін. Це нормальний процес, і завжди знайдеться хтось, хто вам допоможе. Як це, зокрема, робить Каразінський університет, підтримуючи людей у їхньому прагненні до змін.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.

КАРАЗІНЦІ, ЯКИМИ ПИШАЄМОСЯ!

«НА МІЖНАРОДНИХ ТУРНІРАХ ТИ НЕ ПРОСТО ГРАВЕЦЬ – ТИ УКРАЇНА!» – НАТАЛЯ ІВАНОВА, КАРАЗІНКА, ЩО ГРАЄ СЕРЦЕМ І ПЕРЕМАГАЄ З «ДРАЙВОМ»

Третє місце в Європі, золото «за унікальність» і головне – любов до гри. Саме так можна описати виступ жіночої волейбольної ветеранської команди «Драйв» на Європейському чемпіонаті з волейболу серед ветеранів IVVA в італійській Пескарі. Понад 100 команд із різних країн Європи, змагання в класичному та пляжному волейболі, шалені емоції – і бронза для України в номінації «48–55». А в категорії «56+» харків'янки здобули спеціальні золоті медалі «за унікальність».

У серці цієї історії – Наталя Іванова, співробітниця Каразінського університету, інженерка 1-ї категорії експлуатаційно-технічного відділу, майстер спорту, тренерка і просто людина, яка не уявляє свого життя без руху, командної гри та щирої любові до волейболу.

Наталя – у команді «Драйв» з 2017 року. Команду створили ще у 2007-му, і з перших років у ній грали працівниці Каразінського. Спортивна традиція тільки міцніша. Разом із «Драйвом» Наталя брала участь у численних турнірах в Україні, а також у Литві, Естонії, Болгарії. Усе це – в позаробочий час, вечорами, після основної роботи,

яку Наталя також дуже цінує.

Ми зустрілися з пані Наталею в робочому кабінеті на першому поверсі Північного корпусу, розмовляли про «Драйв» у серці, шлях до команди й до себе.

– Коли твоя робота і хобі не конфліктують – це ідеально, – говорить **Наталя Іванова**. – Саме волейбол став тією рушійною силою, яка допомогла мені ухвалити рішення перейти до Каразінського у 2019 році.

До цього пані Наталя понад 20 років працювала в газовій сфері, але потреба в гармонії між професією та спортом виявилася сильнішою. На рахунку Наталі Іванової – не лише волейбол. Академічне веслування, чемпіонати, дипломи із відзнакою.

Кар'єра Наталі в спорті багатовекторна. Починала з волейболу в шкільні роки, потім – студентка інституту залізничного транспорту, гравчиня збірної, а далі – зовсім інший поворот.

– На третьому курсі мене запросили до експериментальної збірної України з академічного веслування. Віддала цьому виду спорту 6 років життя, – розповідає Наталя. – Чемпіонка України, призерка СРСР, міжнародні старти... Однак у 1992 році не пройшла відбір до олімпійської збірної – і завершила професійну кар'єру.

Але спорт не відпустив. Наталя здобула другу вищу освіту в Національному університеті фізичного виховання і спорту – з відзнакою, як тренер-викладач. А коли повернулася до Харкова – волейбол знову нагадав про себе.

– Пані Наталю, ветеранський спорт – це стиль життя?

– Волейбол ніколи не зникав із мого серця. Це була моя незаспівана пісня. І я дуже раділа, коли дізналася, що ветеранський волейбол в Україні

КАРАЗІНЦІ, ЯКИМИ ПИЩАЄМОСЯ!

активно розвивається – для жінок 35+, для чоловіків 40+. Відтоді почалося нове спортивне життя.

– Що означала участь у чемпіонаті в Пескарі?

– Це була гордість і велика відповідальність, бо на міжнародних турнірах ти не просто гравець – ти Україна.

– Секрет форми, мотивації та сили?

– У внутрішній чесності до себе. Я не змушую себе тренуватися. Це як дихання – необхідність для тіла і душі. Спорт – це мій стиль життя. І вражає, що навіть у 80+ чоловіки продовжують грати! А отже, ми точно не маємо жодного виправдання, щоб зупинитись.

– Плани – спортивні й життєві?

– Попри непросту ситуацію з фінансуванням ветеранського спорту, ми не втрачаємо оптимізму. Участь у міжнародних турнірах, на жаль, здебільшого фінансується самими спортсменками. Але любов до гри – понад усе. Звісно, хочеться знову поїхати на міжнародний турнір. Але найближча мета – це Чемпіонат України в Полтаві, що відбудеться в червні 2025 року. Два роки поспіль команда «Драйв» перемагала в категорії 55+, і ми налаштовані зберегти титул, попри труднощі: одна гравчиня отримала травму в Пескарі, ще одна – не зможе бути присутньою. Але боротьба тільки додає драйву! Команда готується!

Наталя Іванова – приклад того, як університет об'єднує не лише академічну, а й спортивну спільноту. Її життєва позиція надихає: рухатися, грати, підтримувати інших і залишатись активною – незалежно від віку. І це ще один привід пишатися нашими колегами. Тому що каразінці – не тільки інтелектуали, а й люди з неймовірною внутрішньою силою.

Ліна ТИМАРСЬКА.

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

«ОСВІТА – ЦЕ НЕ ЛИШЕ ДИПЛОМ. ЦЕ ПРОЦЕС, ЩО ФОРМУЄ ЛЮДИНУ»: ПРОФЕСОР КАФЕДРИ ПРИКЛАДНОЇ СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ, ПСИХОЛОГІНЯ ОЛЬГА СКОРИНІНА-ПОГРЕБНА – ПРО ВИБІР ПРОФЕСІЇ, СТРАХ ПОМИЛИТИСЯ І СИЛУ ОСОБИСТОГО ДОСВІДУ

Ми живемо в час, коли не все можна спланувати наперед. Майбутня професія, університет, кар'єрний шлях – часто це не вибір, а складне сплетіння обставин, які ми не завжди здатні контролювати. Але попри це, кожен наш крок – досвід. А досвід, як говорить психологиня Ольга Скориніна-Погребна, і є тим, що формує особистість.

Ми поговорили з пані Ольгою – викладачкою Каразінського університету, докторкою соціологічних наук, фахівчиною з багаторічним досвідом, – про те, як освіта допомагає у становленні людини, чому не варто боятися помилок, і як абітурієнтам та студентам не загубити себе у світі вибору.

– Пані Ольго, чи важлива освіта у вашій професії?

– Важлива, але не як диплом. Якщо освіта – це просто папірець, то вона нічого не варта. Якщо ж ми говоримо про освіту як про процес, то так, це надзвичайно цінно. Навчання допомагає розвинути відповідальність, самодисципліну, вміння розподіляти час і навантаження.

Освіта формує соціальні навички – комунікацію, витримку, розуміння ієрархії в колективі. Вона дає не лише знання, а й досвід бути частиною спільноти, розуміти себе і свій шлях.

– Як саме Каразінський університет сприяє професійному зростанню?

– Тут, окрім базової програми,

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

студенти мають доступ до додаткових курсів, тренінгів, зустрічей із роботодавцями й випускниками, які вже зробили кар'єру. Це створює модель для наслідування, через яку студент починає усвідомлювати власні можливості.

Є й підготовчі програми, відкриті дні, заходи для абітурієнтів – усе це допомагає зважено зробити вибір і не боятися помилитися.

– Як знайти себе в умовах війни та невизначеності на ринку праці?

– Насамперед не чекати, поки хтось знайде тебе. Активність, самоосвіта, знання мов – ключ до роботи в міжнародних компаніях. Потрібно реально оцінювати себе: що можу? що хочу? де не вистачає навичок? І системно працювати над цим.

Пасивне очікування нічого не дасть. У сучасних умовах на кожну вакансію – кілька конкурентів. Потрібно бути кращим або унікальним.

– Який вплив, на вашу думку, мала війна на освіту?

– Освіта змінилася, але не зникла. Хто хоче навчатися – буде навчатися навіть в укритті. Так само було і з COVID-19 – спочатку всі лякались онлайн, але той, хто справді мав мотивацію, досягав результатів і в нових умовах.

Єдиний нюанс – онлайн-екзамени створюють спокусу. Але справжні знання видно з часом, коли починається робота, практика, реальні виклики.

– Що б ви порадили тим, хто ще не визначився з професією?

– Найголовніше – не боятися помилитися. Це нормально. Можна змінити спеціальність, навіть університет. Життя не лінійна пряма.

Порада: не думайте, ким будете через 15 років. Думайте, що вас цікавить зараз. Обирайте те, що резонує з вами сьогодні. Якщо вагаєтесь – йдіть методом від зворотного: викреслюйте те, що точно не підходить.

І пам'ятайте: будь-який досвід, навіть «невдалий», формує вас. Жоден рік не втрачений, якщо ви щось винесли з нього.

– Отже, помилки – це не поразка?

– Абсолютно ні. Ми всі маємо право помилятися. Не буває «зайвого» досвіду. Навіть якщо спеціальність не сподобалась, ви здобули нові знання, стали трішки іншим.

І саме ці зміни – фундамент вашої особистої кар'єрної історії.

Нічого в житті не буває одразу, усі ми різні та індивідуальні. Хтось отримав свій успіх у 20 років, а хтось у 40. Ми не можемо когось засуджувати та прискорювати процес формування себе як успішної особистості. Найголовніше – прислуховуватися до власного серця та не йти проти його волі. Адже воно згодом може привести на правильний шлях.

Підсумок? Слухайте себе. Не бійтеся змін. І не думайте, що дорога в нікуди – це кінець. Можливо, це просто початок нової, дійсно вашої дороги.

Дар'я СМОЛКІНА.

ВИПУСКНИКИ – НАША ГОРДИСТЬ!

ВІД СТУДЕНТСЬКОЇ ЛАВИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ГЕНЕАЛОГА. СПІВЗАСНОВНИК КОМПАНІЇ “FAMILY TREE” ВЛАДИСЛАВ ВОЛИНСЬКИЙ РОЗПОВІВ, ЯК ЗНАЙТИ СВОЇХ ПРЕДКІВ І ЗБЕРЕГТИ РОДИННУ СПАДЩИНУ

З давніх часів люди хотіли дізнатися про своє коріння. Це бажання й інтерес до минулого своєї родини цілком зрозумілі й зараз. Багато хто замислюється про сенс життя, про те, хто вони, яке їхнє призначення. Зараз є унікальна можливість зануритися в історію своєї сім'ї, дізнатися про своє походження й отримати відповіді на свої питання.

Наш співрозмовник – Владислав Волинський, випускник історичного факультету 2015 року, фахово та самовіддано присвятив себе допомозі людям щодо пошуку їх родоводу.

– Які навички набуті під час навчання на історичному факультеті вважаєте найбільш цінними для генеалога?

– По-перше, знання із різних спеціальних історичних дисциплін, архівознавство, джерелознавство, історична географія, генеалогію теж

Урочистий випуск у Керазінському. Тодішній ректор університету, академік Віль Бакіров вручає нагороду «Крацій випускник історичного факультету-2015»

викладали на історичному факультеті, але найкращим вчителем був досвід. Уся робота в генеалогії, побудована на історичних документах, які зберігають у різних архівах. Крайце в цю сферу заходить, коли вже є історичні знання. Багато генеалогів в Україні не історики, але мені було простіше, тому що історичний факультет підготував базу з різних історичних дисциплін, які мені дозволяли влитися в цю сферу набагато простіше.

– Можете розповісти про те, який наймасштабніший проєкт робили?

– Власну історію роду досліджую досить давно, з 2014 року. Але є жарг в генеалогії: генеалогічне дослідження зупинити не можна, його можна тільки поставити на паузу й продовжувати час від часу, бо вдається знаходити багато нових фактів. Наймасштабніший

проєкт за мою кар'єру – це дерево для замовника, яке охоплює понад 3000 осіб. У цьому родоводі представлено всі верстви населення: від козаків і кріпаків до шляхтичів, чий корені сягають часів Речі Посполитої. Цей родовід навіть пов'язує деяких членів сім'ї з останнім королем Речі Посполитої. На створення такого масштабного дослідження пішло два з половиною роки.

– Я помітила, що останнім часом усе більше українців почали цікавитися своїм родоводом. Як можете пояснити таку популярність досліджень?

– Зараз триває війна й ми бачимо, що зі сторони агресора є посилення до псевдоісторичних джерел. І люди захотіли дізнатися, як воно було насправді. У радянські часи в українців не було можливості дізнатися про свій родовід. Тепер вона є, і під час

ВИПУСКНИКИ – НАША ГОРДІСТЬ!

повномасштабної війни можливостей доступу до архіву більше, ніж було у 2019 році. Це пов'язано з тим, що архіви сканують і люди дізнаються про таку можливість.

– З чого почати дослідження родоводу, людині яка раніше не цікавилася генеалогією?

– Не треба одразу бігти в архіви, бо це зробити важко без історичних знань. Почати треба з дому: подивитися, які є документи й відсканувати їх. Знайти фотографії, опитати найстаріших рідних. Зазвичай жінки знають дуже багато. Особливо багато знають прабабусі й бабусі, їх обов'язково потрібно опитати. На основі зібраних документів і розповіді найстаріших родичів бажано створити відеозапис.

– Як дослідити родовід, якщо відомо мало інформації про предків? Яка мінімальна інформація повинна бути, щоб почати дослідження?

– Для того, щоб шукати в архіві, потрібно знати локацію, де мешкали предки. Без знання місця народження предків почати дослідження неможливо. Є випадки, де починають дослідження, не знаючи нічого, тільки тата й маму. Починати можна з будь-якого рівня, головне – рухатися поступово. Не можна поспішати й перестрибувати, наприклад із 1970

року до 1900 року. Рухатися треба крок за кроком, щоб дерево було точним.

– Бувають випадки, у яких неможливо знайти предків?

– Бувають. Це обумовлено збереженістю архівів. У нас є архіви, які постраждали у ході Другої світової війни. Наприклад, у полтавському архіві було втрачено до 95% документів, які зберігали до 1941 року. Є села, у яких документів немає зовсім. Звичайно, без документів дослідити родовід неможливо. І немає жодного архіву який би зберігся на 100 %.

– Пам'ятаєте, як вперше робили дослідження родоводу? На які труднощі натрапили?

– Перше дослідження стосувалася міста Краснокутська Харківської області. Труднощі полягали у відсутності досвіду. Хоч певні базові знання вже були, але перше, що справді лякає, коли відкриваєш архівні документи, – це почерк. Адже це рукописи, і передусім потрібно розібратися, що саме там написано. У мене було тоді збільшувач скельце. Це було велике дослідження, яке тривало півтора року. Завершилося воно тим, що в дереві роду було понад 500 осіб.

– Яка у вас філософія в генеалогії, що для вас найважливіше?

– Я вважаю, що ми робимо це раз і назавжди. Родовід будуть зберігати багато років. Це для нас спосіб зберегти пам'ять про рід, адже наші імена залишаться в документах. Є дворянські документи, яким 200–300 років, і побудовані генеалогічні дерева. Ми, відкриваючи ці документи через багато років, бачимо, що дерево роду було побудоване. Так буде і з нашими нащадками, коли вони будуть вести наше дерево роду.

– Чому дослідження роду важливе?

– Насамперед це мотивація, адже ми зіштовхуємося з різними труднощами в житті. І коли дивимося на дерево роду, розуміємо, що через це проходили наші предки. Вони народжували дітей, створювали родини, врятували-реши з'явилися ми. Це мотивує не здаватися, бо наші предки і в часи кріпосного права жили, і в часи воєн, і рід зберігся. Базові потреби: мотивація, самопізнання та цікавість.

Слизавета ПШЕНИЧНА,
студентка філологічного факультету.

ДО 95-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПЕТРА ФОМІНА – ФІЗИКА, ЩО НАБЛИЗИВ НАС ДО РОЗУМІННЯ ВСЕСВІТУ

20 червня виповнилося 95 років від дня народження Петра Івановича Фоміна – одного з найяскравіших представників української школи теоретичної фізики, члена-кореспондента НАН України, ученого, чиї ідеї сформували цілі напрями в астрофізиці, космології та квантовій теорії поля, видатного випускника Харківського державного університету 1953-го року. Його ім'я знає у науковому світі далеко за межами України. Лауреат престижних наукових премій і високих державних нагород, серед яких – Державна премія України в галузі науки і техніки, премії імені М.П. Барабашова та Д.В. Волкова, Заслужений діяч науки і техніки України, – Петро Іванович залишив по собі не лише глибокі теорії, а й цілу плеяду учнів, для яких він був прикладом справжнього вченого.

Його науковий шлях розпочався в Харкові – у стінах ядерного відділення Харківського університету та у відділі теоретичної фізики УФТІ під керівництвом Олександра Ахієзера. Саме тут, ще в 1950-х роках, Фомін виконав свої перші піонерські роботи в галузі квантової електродинаміки. Його дослідження радіаційних поправок до гальмівного випромінювання електрона стали знаковими у фізиці високих енергій.

У 1970-х роках наукове життя Петра Івановича продовжилось у Київському інституті теоретичної фізики НАН України. Він очолив відділ астрофізики та елементарних частинок і фактично започаткував вітчизняну школу астрофізики елементарних частинок – галузь, що нині відома як Astroparticle Physics.

Особливу увагу він приділяв фундаментальним питанням космології. Саме Петро Фомін запропонував глибоку й сміливу теорію спонтанного

народження Всесвіту з вакууму, спричиненого його гравітаційною нестабільністю. Його роботи щодо природи квазарів і радіогалактик, а також гіпотеза про кристалоподібну структуру вакууму на планківських масштабах і сьогодні викликають жвавий науковий інтерес.

Щороку наукова спільнота вшановує пам'ять Петра Івановича. Цьогорічний семінар, присвячений його науковій спадщині, відбувся 2 липня онлайн на базі Інституту прикладної фізики НАН України. Свої спогади й наукові доповіді представили академік НАН України Олександр Корчин, член-кореспондент

Петро Іванович Фомін з колегами з Інституту теоретичної фізики НАНУ імені Боголюбова, м. Київ, 1980 р.

НАНУ Ігор Кирилін та професор Сергій Трофименко – усі представники Каразінської школи фізиків, випускники та викладачі ННІ ФТФ.

П.І. Фомін є автором понад 170 наукових праць: з квантової космології, релятивістської астрофізики та теорії елементарних частинок, які стали важливим внеском у розвиток цих галузей науки. Серед його учнів шість докторів та 16 кандидатів наук, які плідно працюють як в Україні, так і за кордоном. Він був обраний президентом Українського гравітаційного товариства, Головним редактором “Вісника астрономічної школи”. Талант фізика-теоретика, оригінальність та глибина мислення, велике творче натхнення, оптимізм, високі людські якості здобули Петру Івановичу Фоміну авторитет і повагу колег та учнів. Світла пам’ять про Петра Івановича назавжди залишиться у серцях тих, хто знав та спілкувався з цим видатним вченим, людиною доброї вдачі і щирої душі.

ПЕТРО ФОМІН – ЦЕ ІМ’Я, З ЯКИМ МИ ПОВ’ЯЗУЄМО І СМІЛИВІСТЬ МИСЛЕННЯ, І НЕУХИЛЬНУ ВІРНІСТЬ НАУЦІ, І ГЛИБОКУ

ФІЛОСОФІЮ ВСЕСВІТУ

Доктор фізико-математичних наук, член-кореспондент НАНУ Ігор Кирилін:

– *Петро Іванович був видатним фізиком-теоретиком з дуже широким науковим кругозором. Якщо ви подивитесь його статті, то побачите, що вони присвячені і гравітаційній нестабільності вакууму, і моделям пояснення наявності темної енергії,*

і народженню електрон-позитронної пари в сильному магнітному полі, і ефектам у надплинних системах, і зміні поляризації фотона в магнітному полі, і ще багатьом різним задачам та напрямкам фізики, навіть народженню Всесвіту! Велика частина його життя пов’язана з Харковом. Він був студентом нашого Університету, а потім близько 15 років працював у ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут». Він зміг підготувати багато учнів, які зараз продовжують його дослідження. Кожен рік проводиться семінар світлої пам’яті Петра Івановича, на якому мені двічі випало честь представляти свої результати. За традицією цей семінар проводиться по черзі в Харкові, Києві та Сумах – трьох містах, в який працював Петро Іванович. Цього року 2 липня проводився вже 13-й такий семінар, цього разу в Інституті прикладної фізики (м. Суми). А ще Петро Іванович розпочав династію фізиків. Мені пощастило багато років працювати в одному відділі з сином Петра Івановича – Сергієм Петровичем Фоміним, який також є сильним фізиком-теоретиком. А онук Петра Івановича, Олексій Сергійович Фомін, працює в Лабораторії Ірен Жоліо Кюрі (IJCLab) в м. Орсе (Франція).

ЛЮДИНА, БЕЗМЕЖНО ВІДДАНА НАУЦІ

Доктор фізико-математичних наук, професор, Президент Національної академії наук України Анатолій Глібович Загородній:

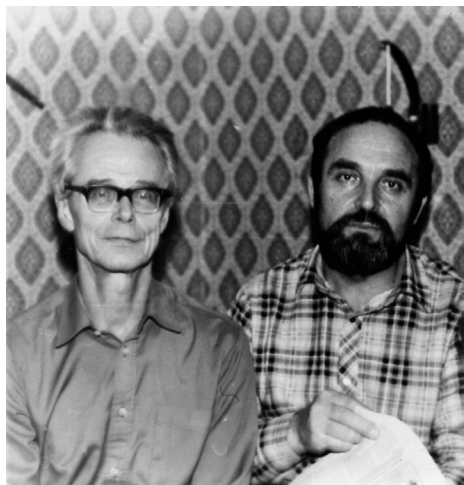

У Президії НАНУ: А. Г. Загородній, В. Г. Бар’яхтар, Б.І. Гнатик, Я.С.Яцків, В.І. Жданов, Д.Т. Таращенко, П.І. Фомін.

НАУКА І ОСОБИСТОСТІ. ВИДАТНІ ЮВІЛЕЇ

— Серед багатьох талановитих людей і яскравих особистостей, з якими я мав щастя бути знайомим та працювати поруч з ними в Інституті теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України, особливе місце посідає Петро Іванович Фомін — яскравий талант, правдивий науковець, чудова людина. Хочу засвідчити, що Петро Іванович сам був безмежно відданий науці і хотів бачити таке ставлення до неї у всіх, хто пов'язав з наукою своє життя. Найголовнішим критерієм для оцінки науковця в нього була значимість отриманого наукового результату, здатність науковця «замахнутися» на якусь дуже нетривіальну наукову проблему і вирішити її, вміння володіти найсучаснішими методами теоретичної і математичної фізики і застосувати витончені математичні підходи до розв'язання фізичних задач. Легко розпізнавав і боровся з «діячами від науки», нехай навіть і з науковими ступенями. І так само легко розпізнавав талановитих людей, яким завжди допомагав і яких підтримував.

— Петра Івановича Фоміна цікавили передові рубежі науки. Йому не дуже подобалися рутинні задачі, за розв'язком яких не стояла якась значна проблема. Мабуть тому серед його наукового доробку ми бачимо справжні перлини сучасної теоретичної фізики — теорія народження Всесвіту внаслідок гравітаційної нестійкості вакууму, теорія динамічної генерації маси

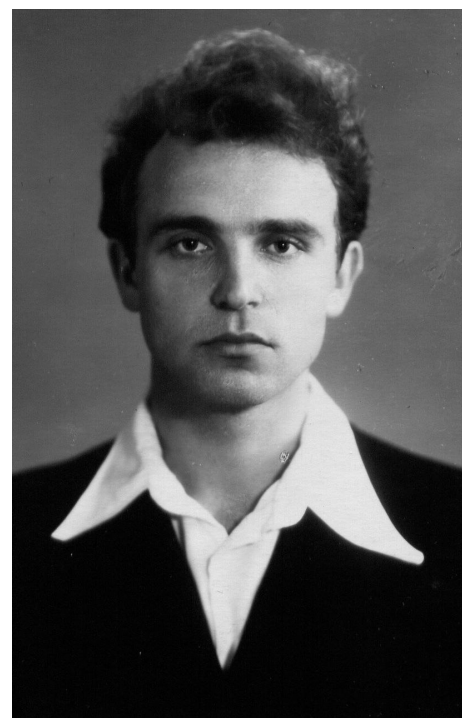
Петро Іванович Фомін
та Дмитро Васильович Волков,
1970 р.

в квантовій теорії поля, гіпотеза про комірчасту структуру вакууму і конденсатну природу темної матерії та багато інших. І у зв'язку з великою серйозністю проблем, з якими мав справу, він відчував відповідальність за результат, а відтак не любив поспіху, проводив багато обговорень з різними людьми.

АФІНИ В П'ЯТИХАТКАХ

Професор, директор Інституту космології при Університеті Тафтса, США, Олекс Віленкін:

— Коли я сказав своїм професорам, що хочу займатися дослідженнями в галузі загальної теорії відносності та космології, всі як один заявили, що це погана ідея і мені краще зацікавитися «справжньою фізикою». У 1970-х роках, коли я починав свій шлях у фізиці, космологія ще не була наукою, що ґрунтується на даних, як сьогодні. Було лише кілька встановлених спостережень і величезний простір, і все ж вона вабила мене, наче магнітом. Я дізнався, що в Харкові є лише один (лише один!) фізик, який працював у цій галузі, — Петро Іванович Фомін, — і був у захваті, коли він погодився працювати зі мною. Фомін виявився вродливим, атлетичним чоловіком років сорока з коротко підстриженим волоссям, широким чолом мислителя та великими карими очима. Він нагадував мені грецького філософа, і справді, протягом кількох наступних років його квартира в П'ятихатках стала для мене справжньою Академією Афін, куди я приїздив раз на місяць чи два, щоб обговорювати питання простору, часу й Всесвіту. Вражаюче, що я почув від Петра Івановича під час своїх візитів, була його ідея про створення Всесвіту внаслідок квантової флуктуації з вакууму. Якщо уявити вакуум Мінковського як двовимірну площину, можна змодельовувати, як на цій площині виникає випуклість, що поступово перетворюється на кулю, з'єднану з площиною тонкою шийкою. Потім шийка «перетискається», і куля стає відокремленим замкненим Всесвітом. Чи не так був створений наш Всесвіт? Петро Іванович думав про це вже

Петро Іванович Фомін,
аспірант, 1957 р.

деякий час, але вагався з публікацією, адже в ідеї була очевидна проблема: ми живемо у дуже великому Всесвіті, а той, що виникає внаслідок квантової флуктуації, ймовірно, буде дуже малим. Поки П.І. вагався, він натрапив на статтю Едварда Трайона, опубліковану в журналі Nature, де було запропоновано подібну ідею. Однак Трайон викладав її в термінах ньютонівської фізики, тоді як П.І. працював у рамках загальної теорії відносності і вважав, що все ще може внести важливі концептуальні доповнення. Тож він вирішив іти вперед із публікацією. Але це виявилось непростим: його статтю відхилили провідні наукові журнали, і зрештою її опублікували лише через два роки в Доповідях Академії наук Української РСР. Ця стаття майже невідома на Заході.

ВЧЕНИЙ З ДИВОВИЖНИМ ЧУТТЯМ НАУКИ...

Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри квантової теорії поля Київського національного університету імені Тараса Шевченка Станіслав Йосипович Вільчинський:

— Петро Іванович мав репутацію вкрай суворого й вимогливого фізика, який надзвичайно ретельно та дуже рідко погоджувався брати студентів навіть для виконання дипломних робіт, не кажучи вже про аспірантуру. Тому я був надзвичайно радий і приємно здивований, коли вже наступного дня Петро Іванович дав згоду стати моїм науковим керівником. Він ніколи не перевіряв обчислення, але мав дивовижне чуття — він точно відчував, чи можна довіряти тому чи іншому результату, виходячи з міркувань, зрозумілих лише йому.

**ПЕТРО ІВАНОВИЧ ФОМІН:
ПЕРШОВІДКРИВАЧ ГЛИБИННИХ
МЕХАНІЗМІВ ВСЕСВІТУ**

**Доктор фізико-математичних наук,
професор Сергій Трофименко:**

— Петро Іванович Фомін — відомий фізик-теоретик, діяльність якого пов'язана одразу з трьома інститутами. Це Харківський фізико-технічний інститут, де він починав свій науковий шлях і сформувався як учений, захистив кандидатську і докторську дисертації, Інститут теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова (м. Київ) та Інститут прикладної фізики (м. Суми), де він керував відділами і формував власну наукову школу. Наукові праці П. І. Фоміна присвячені фундаментальним питанням квантової теорії поля (яка є наразі основною теорією, що описує елементарні частинки та їх взаємодії), теорії гравітації, астрофізики та космології. Головною рисою цих праць є намагання знайти і дослідити механізми найфундаментальніших процесів у нашому Всесвіті та заглибитися у вивчення таких феноменів, які в роботах низки інших відомих учених розглядалися як прояв певних базових властивостей природи, що радше постулюються на базі узагальнення експериментальних фактів, ніж можуть бути «розкладені на частини» і досліджені. На цьому шляху ним було висунуто низку глибоких і оригінальних ідей та отримано важливі результати.

Студентські роки П.І. Фоміна...

Дуже продуктивним став його підхід із поєднання принципів квантової теорії поля та теорії гравітації, що призвів до відкриття можливості існування у вакуумі довготривалих флуктуацій та явища гравітаційної нестійкості вакууму. З одного боку, це може призводити до виникнення мікроскопічної структури вакууму, через що простір-час перестає бути неперервним (як кажуть, квантується). Це явище є варіантом відповіді на важливе питання квантової теорії поля про механізм усунення розбіжностей — нескінченно великих значень певних величин, що формально виникають у цій теорії. З іншого боку, П.І. Фомінім було продемонстровано, що гравітаційна нестійкість вакууму може бути механізмом народження нашого Всесвіту. Цікаво те, що при такому народженні не порушується закон

збереження енергії, адже позитивна енергія, що міститься у народженій матерії компенсується негативною енергією її гравітаційної взаємодії.

Ідеї Петра Івановича були новаторськими й глибокими. Сьогодні вони залишаються актуальними та знаходять розвиток у працях його учнів — творців майбутнього!

Підготували Ліна ТИМАРСЬКА,
Меланія РИБАЛКО.

Дякуємо за надану підтримку
в написанні матеріалу
та фотографії професору,
члену-кореспонденту НАНУ,
Ігорю ГІРЦІ.